

การจัดการศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง  
กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอมือง จังหวัดเลย  
Managing the Potential of the Elderly from Burden to Power A Case Study  
of the Elderly School in Mueang Sub-district, Mueang District Loei Provinces

พรรณฉวีวรรณ บุตรดีสุวรรณ<sup>1</sup>  
E-mail: Pantawan.but@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งศึกษาสภาพทั่วไปและศักยภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ และศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลังจำนวน 5 ด้าน คือด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านครอบครัวและสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชากรคือ นักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองทั้งหมด จำนวน 168 ราย และประชากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 12 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า

1. ความต้องการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ 1) ด้านร่างกายและจิตใจ คือ ต้องการมีสุขภาพกายใจที่แข็งแรงตลอดเวลา และมีสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสม 2) ด้านส่งเสริมอาชีพ คือมีวัตถุดิบที่เป็นของกลุ่มหรือมีในชุมชนเพื่อนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มต่อการสร้างอาชีพสร้างรายได้ 3) ด้านเศรษฐกิจ ต้องการมีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่ยากจน มีรายได้สม่ำเสมอตลอดทั้งปี 4) ด้านครอบครัวและสังคม ต้องการมีกิจกรรมร่วมกันในสังคมอย่างสม่ำเสมอ และอยู่ในสังคมเพื่อลดภาวะความเครียดและความเหงา 5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือใช้วิธีการรักษาดินและพืชด้วยวิธีธรรมชาติ และทุกคนในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรในชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง 1) ด้านร่างกายและจิตใจ คือการจัดให้มีกิจกรรม มีสถานที่ที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ 2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ คือการจัดอบรมสร้างรายได้สร้างอาชีพ และมีสินค้าประจำกลุ่มผู้สูงอายุไว้จำหน่าย 3) ด้านเศรษฐกิจ ต้องการมีรายได้จากการฝึกอาชีพที่สามารถขายได้จริงๆ 4) ด้านครอบครัวและสังคม คือเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมอยู่เสมอ และ 5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือการปลูกพืชสมุนไพร และการทำปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี

**คำสำคัญ:** ศักยภาพ ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ

**Abstract**

This research was a quantitative and qualitative research. Its objectives were to study the general condition and potential of the elders in elderly school. The need to develop the potential of the elderly and study guidelines for developing the potential of the elderly from burden to power to participate in community and local development in 5 sides physically and mentally career promotion, economy, family and society and natural resources and environment and the data to be considered as a storehouse of wisdom for the elderly. The population consisted of 168 elderly students in Mueang Sub-District School for the elderly. And the population of people involved in the school of the elderly totaling 12 cases. Collect data using questionnaires. Data were analyzed by using a computer program to statistically process the data for frequency, percentage, mean. The research findings were found that:

1. The need to development the potential of the elderly 1) physically and mentally is to arrange activities there was a suitable place for the elderly 2) in terms of career promotion is to organize training to generate income to create a career and have regular products for the elderly to sell 3) in terms to economy, the overall quality of life is not poor have consistent income throughout the year 4) family and social want to have activates together in society on a regular basis and being in society to reduce stress and lone lines 5)

<sup>1</sup> อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

natural resources and environment want to use organic fertilizers or use natural methods of treating soil and plants and everyone in the community see the value and importance of resources in the community.

2. Guidelines for the development of the elderly's potential from burden to power 1) physical and mental aspects is to arrange activities There is a suitable place for the elderly 2) in terms of career promotion is to organize training to generate income to create a career and have regular products for the elderly to sell 3) in the economy, they want to earn income from vocational training that can really be sold. 4) Family and society is to regularly participate in public activities; and 5) natural resources and environment, is the cultivation of medicinal plants and making organic fertilizers instead of using chemical fertilizers.

**Keywords:** potential, the elderly, the elderly school

### ความเป็นมาของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมที่สำคัญที่สุดในศตวรรษที่ 21 คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของจำนวนผู้สูงอายุ ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย เช่น อัตราการเกิดของประชากรทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ประชากรอายุยืนขึ้นเนื่องจากการรักษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประชากรที่เกิดในยุค Baby Boomers ได้เข้าสู่วัยสูงอายุ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส สวีเดน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ฯลฯ จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) ได้มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกมีจำนวนประมาณ 963 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั่วโลก โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึง 1.4 พันล้านคน และจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปีพ.ศ. 2593 ประชากรสูงอายุในประเทศไทยเติบโตเป็นอันดับสามในทวีปเอเชีย จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งถือว่า มีอัตราการเติบโตเป็นอันดับสามในทวีปเอเชียรองมาจากประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยนั้นได้เข้าใกล้สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้คาดการณ์ว่าในปี 2565 ประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยจะมากถึง 11.3 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 97.66 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 16.7 และปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรไทย (กรมสุขภาพจิต, 2563)

การดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ หมายถึงการเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเองของผู้สูงอายุเองในช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลใกล้ชิด ตลอดจนชุมชน และสังคมของผู้สูงอายุอีกด้วย คุณค่าของผู้สูงอายุมีความงดงามและคุณค่าแก่ชีวิตในทุกขณะ นอกจากจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพในยามชราภาพและลดช่วงเวลาการเป็นภาระต่อรัฐและประชากรในวัยทำงาน หากประชากรผู้สูงอายุไทยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเหล่านี้ ให้สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีคุณค่าแม้ว่าจะอยู่ในวัยสุดท้ายของช่วงชีวิตก็ตาม โดยการสร้างคุณค่าให้ผู้สูงอายุประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ 5 ประการ คือ (อนุชา ม่วงใหญ่, 2561)

1. การสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่มีความสุข อาทิเช่นการแสวงหาความรู้ใหม่และข้อเท็จจริงเรียนรู้อื่นๆ และสังคม อาจแสวงหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีชีวิตยืนยาวมีความสุขได้จากบุคคลอื่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือ และประสบการณ์ตรงของตนเอง

2. ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อการมีชีวิตยืนยาวมีความสุข เมื่อผู้สูงอายุเห็นประโยชน์แล้ว ผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ให้มีโอกาสได้สังเกตและเรียนรู้จากผู้สูงอายุต้นแบบที่เป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น ความรู้สึกพึงพอใจต่อการมีชีวิตยืนยาว ซึ่งเป็นช่วงเวลาได้ตั้งดวงกำไรของชีวิต และความพอใจที่จะดูแลรักษาตนเองให้มีชีวิตยืนยาวอย่างมีความสุข

3. หมั่นกระทำพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนต่อการมีชีวิตที่มีความสุข ผู้สูงอายุน่าจะมีแนวโน้มที่จะหมั่นกระทำพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตยืนยาวมีความสุข เช่นการวางแผนสู่เป้าหมายเพื่อการมีชีวิตอย่างมีความสุข ความมุ่งมั่นลงมือทำให้เกิดผลสำเร็จตามแผน เช่น การดูแลตนเองให้พร้อมเสมอ ที่จะพึ่งพาตนเองได้ดี ทั้งด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่มีความสุข

4. การมุ่งมั่นเป็นผู้ให้ที่ดีอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่นการให้ความรู้ ความคิด ใ้แนวทาง ให้คำแนะนำ ให้การศึกษา ให้ข้อคิดจากการ มีชีวิตยืนยาว ตลอดจนแบ่งปันประสบการณ์ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่ขอรับการให้ความรัก ความอบอุ่น ให้ความ

เมตตา ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความเอาใจใส่ ให้กำลังใจแก่สมาชิกในครอบครัว ผู้ร่วมงาน และผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมการให้สิ่งที่มี  
มากเกินพอแก่ผู้คนที่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

5. การปฏิบัติตนเป็นผู้รับที่ดีอยู่เสมอ ผู้สูงอายุควรปฏิบัติตนเป็นผู้รับที่ดีอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น การน้อมรับคำแนะนำ  
ความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ด้วยดี เมื่อประสบปัญหาที่เกินกำลังและสติปัญญาของตนเพียงลำพังที่จะแก้ไขได้ โดยไม่อวดดี อวดรู้ อวด  
หยิ่ง การยอมรับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้ตนสามารถปรับตัวได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การรับความ  
ไม่แน่นอนและความไม่สมหวังที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติและสงบ การยินดีรับเพื่อนใหม่ได้ ผูกมิตรเป็นทั้งกับบุคคลวัยเดียวกันและต่างวัยกัน  
ที่จะช่วยให้ตนมีชีวิตชีวาขึ้น และช่วยเพิ่มความหมายในการดำรงชีวิต การรับธรรมชาติเข้ามาหล่อเลี้ยงใจได้อย่างถูกต้อง เพียงพอ และ  
เหมาะสมกับโอกาส เพื่อให้จิตมีคุณภาพสูง และมีพลัง ซึ่งสอดคล้องกับ (พวงทอง ไกรพิบูลย์, 2553) ดังนั้นผู้สูงอายุไม่ต้องการเพียงแต่  
เป็นฝ่ายที่ได้รับการดูแลจากบุตรหลานหรือสังคมเท่านั้น แต่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง  
สุขภาพ จิตใจ อาชีพเสริมเพื่อเกิดรายได้เล็กๆ น้อยๆ ครอบครัวและสังคม รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุบางคน  
มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ หรือผู้สูงอายุหลายคนที่เกี่ยวข้องอายุแล้วยังมีความรู้ มีประสบการณ์ ความสามารถ ศักยภาพสูง  
และยังคงเป็นที่ต้องการและสามารถทำประโยชน์ช่วยเหลือสังคมได้อยู่ ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุและ  
การเตรียมตัวสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ภาครัฐควรต้องหาแนวทางการส่งเสริมและให้ความสำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้  
สังคมไทยในอนาคตเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไป

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย ได้รับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ตาม ก.ส.ค.3 ใบสำคัญแสดง  
การรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ทะเบียนเลขที่ 5892 ใบสำคัญเพื่อแสดงว่า โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง ที่ทำการตั้งอยู่ เลขที่  
362 หมู่ที่ 1 ตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย รหัสไปรษณีย์ 42000 คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ได้  
รับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ตามความในมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (ซึ่งแก้ไข  
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. (2550) เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ออกให้ ณ วันที่ 30  
สิงหาคม 2564 โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง  
อำเภอมะนัง จังหวัดเลย ในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนผู้สูงอายุชายและหญิงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง รวม 1,795 คน (สำนัก  
ทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย ข้อมูลระหว่างวันที่ 1-27 พฤษภาคม 2563) และจากการสำรวจ  
จำนวนนักเรียนที่สมัครลงทะเบียนเข้าเป็นนักเรียนทั้งสิ้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2563 มีจำนวน 168 คน (ข้อมูลโรงเรียนผู้สูงอายุตำบล  
เมือง 20 กันยายน 2563) มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้การดูแลโรงเรียนผู้สูงอายุในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง  
หรือแม้แต่รัฐบาลที่ให้สวัสดิการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินสงเคราะห์จัดการศพ การส่งเสริมการใช้  
ศักยภาพทางสังคม ฯลฯ แต่ก็ยังพบว่า ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองในปัจจุบันยังมีศักยภาพสูงที่แตกต่างกันที่สามารถ  
ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อมาทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ และในเวลาเดียวกันผู้สูงอายุบางคนก็ต้องการเพิ่ม  
ศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ ที่สามารถร่วมได้ เพื่อแบ่งเบาภาระของสังคมในการดูแล ขอแค่มีสถานที่ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับ  
ผู้สูงอายุ เพื่อที่จะไม่เป็นภาระแก่ลูกหลานและสังคมในการดูแล ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐต่างๆ หรือองค์กรทางการศึกษา หรือองค์การ  
บริหารส่วนตำบลเมือง ควรหาแนวทางเพื่อการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมทั่วถึง การวิจัยใน  
ครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญการศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ศักยภาพความต้องการของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การได้แนวทางการพัฒนา  
ศักยภาพผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง อันจะเป็นข้อมูลสำคัญในการส่งเสริมให้การพัฒนาการ  
บริหารจัดการงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย จากภาระให้

เป็นพลัง

## วิธีดำเนินการวิจัย

### 1. ประเภทของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง ที่สมัครเป็นนักเรียนรวมทั้งสิ้น จำนวน 168 คนคน (ข้อมูลโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง: วันที่ 20 กันยายน 2563)

### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มประชากรจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง จำนวน 168 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง จำนวน 12 คน

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ คือแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนผู้สูงอายุ ที่สมัครลงทะเบียนเป็นนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง จำนวน 168 คน (ข้อมูลโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง: วันที่ 20 กันยายน 2563) โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check scale) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง ได้แก่ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านครอบครัวและสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งแบบสัมภาษณ์เป็นกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมคำถาม เนื้อหาเฉพาะจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 โดยการพิจารณาในแต่ละด้านที่มีระดับความคิดเห็นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด-ระดับมาก จำนวน 3 อันดับ เพื่อนำมาประกอบการหาแนวทางการจัดการศักยภาพของผู้สูงอายุ ด้วยวิธี Focus group จากผู้ที่มีส่วนได้เสียซึ่งมีตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุคือ ผู้บริหารและนักเรียนผู้สูงอายุจำนวน 8 คน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย จำนวน 1 คน รวม 12 คน ซึ่งประเด็นที่สัมภาษณ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด โดยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้มาใช้เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยจะได้นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เกี่ยวกับการอนุมัติให้จัดทำวิจัยเรื่องนี้ ไว้สำหรับชี้แจงให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ผู้สูงอายุ) ได้รับทราบ

4.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การแนะนำตัวแก่กลุ่มเป้าหมาย

4.3.1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปและศักยภาพของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม กับผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนสมัครเป็นนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง จำนวน 168 คน ซึ่งได้เก็บข้อมูลในวันเปิดเรียนของโรงเรียนคือ ใน 1 เดือนจะเปิดเรียน 2 วัน คือวันที่ 9 และวันที่ 19 ของเดือน ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2564 ดังนี้ วันที่ 9 กรกฎาคม 2564 เก็บได้จำนวน 40 คน วันที่ 19 กรกฎาคม 2564 เก็บได้ 38 คน วันที่ 9 สิงหาคม 2564 เก็บได้ 29 คน วันที่ 19 สิงหาคม 2564 เก็บได้ 20 วันที่ 9 กันยายน 2561 เก็บได้ 17 คน วันที่ 19 กันยายน 2564 เก็บได้ 24 เวลาที่แจกแบบสอบถามมี 2 เวลา คือ 10.00-11.30 น. และ 13.00-14.00 น. ได้ข้อมูลครบทั้ง 168 ชุด

4.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม Focus group ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ผู้บริหารและนักเรียนผู้สูงอายุจำนวน 8 คน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย จำนวน 1 คน รวมเป็น 12 คน โดยแบบสัมภาษณ์เป็นกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมคำถาม โดยใช้คำถามที่เป็นเนื้อหาจากความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยนำข้อมูลความต้องการแต่ละด้านจำนวน 5 ด้าน มาเรียงลำดับตามผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดจำนวน 1 ข้อ และ

ระดับรองลงมาจากมากที่สุด หรือมากจำนวน 2 ข้อ รวมเป็น 3 ข้อ เพื่อนำมาประกอบการหาแนวทางการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง

## 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลคือ การจัดการข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

### 5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

5.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปและศักยภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่และร้อยละ

5.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามมาตราวัดแบบลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง มีเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามดังนี้

5	คะแนน	หมายความว่า	มีความคิดเห็นมากที่สุด
4	คะแนน	หมายความว่า	มีความคิดเห็นมาก
3	คะแนน	หมายความว่า	มีความคิดเห็นปานกลาง
2	คะแนน	หมายความว่า	มีความคิดเห็นน้อย
1	คะแนน	หมายความว่า	มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ในการวิเคราะห์ระดับคะแนนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายในการวิจัยมีหลักเกณฑ์แปรผล 5 ระดับ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) ดังนี้

4.50-5.00	คะแนน	หมายความว่า	ความต้องการมากที่สุด
3.50-4.49	คะแนน	หมายความว่า	ความต้องการมาก
2.50-3.49	คะแนน	หมายความว่า	ความต้องการปานกลาง
1.50-2.49	คะแนน	หมายความว่า	ความต้องการน้อย
1.0-1.49	คะแนน	หมายความว่า	ความต้องการน้อยที่สุด

ทั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC

### 5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีกระบวนการในการจัดการกับข้อมูล ดังนี้

5.2.1 จากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก และเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำฐานข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดทำตารางสังเคราะห์ข้อมูล

5.2.2 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาลดทอนข้อมูล (Data reduction) เพื่อกรองเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยโดยผู้วิจัยจะทำตารางจัดระบบข้อมูลแยกเป็นประเภท จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยการตีความให้สมบูรณ์ ที่จะนำไปสู่ข้อสรุปเชิงอุปนัย

5.2.3 เมื่อจัดระบบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จัดบันทึกไว้จากปรากฏการณ์ที่พบเห็นจากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาพิจารณาประกอบเข้ากับตารางข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

5.2.4 นำเอกสารหลักฐานที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาแยกแยะและจัดระเบียบข้อมูลเพื่อดูว่ามีส่วนใดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา รวมทั้งจัดทำลำดับตามเวลาของเหตุการณ์ และตารางความถี่ของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลประเภทอื่นๆ ที่ได้รับ

5.2.5 กำหนดรูปแบบการแสดงผลข้อมูลซึ่งเป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูลในรายงานผลการวิจัย โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของพรรณนาอันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์และอภิปรายผลการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

## ผลการวิจัย

### 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและศักยภาพของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.55 มีอายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีรายได้ ต่อเดือนก่อนเกษียณอยู่ที่มากกว่า 10,001-20,000 คิดเป็นร้อยละ 27.98 การประกอบอาชีพปัจจุบันส่วนใหญ่คือไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 41.07 ผู้สูงอายุปัจจุบันไม่มีรายได้อยู่ที่ร้อยละ 25.00 ผู้สูงอายุมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4-5 คน คิดเป็น ร้อยละ 36.90 ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวคือ โรคความดัน คิดเป็นร้อยละ 64.28 และ ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประจำปีของ ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 89.28 ผู้สูงอายุมีศักยภาพต่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในด้านด้านร่างกายและจิตใจและด้านเศรษฐกิจ คิด เป็นร้อยละ 39.88 และคิดว่าตัวเองมีการดำเนินชีวิตในลักษณะของผู้สูงอายุนี้ไม่เป็นภาระให้กับลูกหลาน และสังคม คิดเป็นร้อยละ 60.12

## 2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง

2.1 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านร่างกายและจิตใจและด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านส่งเสริมอาชีพ ตามลำดับ

2.2 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านร่างกายและจิตใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือต้องการมีกำลังใจ มีจิตใจที่เข้มแข็งใช้ชีวิตด้วยความสุจริต รองลงมาคือต้องการมีจิตใจที่เอื้ออาทรเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมาก่อน และต้องการทำตนเองให้มีความพอประมาณ พอเพียง ตามลำดับ

2.3 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านพัฒนาส่งเสริมอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่าต้องมีวัตถุประสงค์ที่เป็นของกลุ่มหรือมีในชุมชนเพื่อนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม รองลงมา ต้องการให้จัดกิจกรรมฝึกอาชีพที่ เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และต้อง ให้ความสำคัญและมีความตั้งใจในการฝึกอาชีพ และมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและทำรายได้ ให้กับผู้สูงอายุ ตามลำดับ

2.4 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ต้องการมีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่ยากจน รองลงมาไม่มีรายได้สม่ำเสมอจากการประกอบอาชีพตลอดทั้งปี และมีรายได้เพียงพอกับ รายจ่าย ตามลำดับ

2.5 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านครอบครัวและสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ต้องการมีกิจกรรมร่วมกันในสังคมอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือการเข้าร่วมและอยู่ในสังคมเพื่อลดภาวะความเครียดและ ความเหงา และต้องการให้ลูกหลานมีจิตสำนึกรู้จักทดแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ

2.6 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นข้อ พบว่า ต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือใช้วิธีการรักษาดินและพืชด้วยวิธีธรรมชาติ รองลงมาต้องการให้ทุกคนในชุมชนและ ท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรในชุมชนและท้องถิ่น และ อยากจะสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่นให้ถึงรุ่น ลูกรุ่นหลาน

## 3. ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ Focus group เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียน ผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดเลย จากภาระให้เป็นพลัง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้มีแนวทางการจัดการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ด้วยกำลังแรงใจที่มีอยู่ พร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ และขอ นำเสนอแนวทางการจัดการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง ซึ่งได้ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ Focus group จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยนำเอาผลความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมาจำนวน 3 อันดับ โดยได้สรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านร่างกายและจิตใจ จากการสัมภาษณ์แต่ละท่านสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เข้ามาเป็นนักเรียนผู้สูงอายุมี ความสุขดีทุกคน เพราะมีกิจกรรมทำอย่างต่อเนื่อง มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถสู้กับโรคประจำตัวได้ ได้ออกกำลังกายบ้าง มีหน่วยงาน องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองสนับสุนนงบประมาณภายในโรงเรียนผู้สูงอายุทุกปี มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่ใกล้ รวมถึงมี สนามเปตองไว้สำหรับการผ่อนคลาย ได้พบปะกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

แนวทางการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ ทุกคนหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองอยู่ตลอดเวลา เข้าร่วมกิจกรรมตาม หน่วยงานที่ดูแลอยู่เสมอ มีสถานที่ออกกำลังกาย เช่น สนามเปตอง ฝึกตีกลองยาว หรือมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรม ร่วมกัน ที่มีมาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ

3.2 ด้านการส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุยังคงอยากเข้าร่วมกิจกรรม และยังคงให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการฝึกอาชีพเสริมต่างๆ แต่ลักษณะของอาชีพขอให้มีความเหมาะสมกับอายุ แต่ความถนัดส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาจากรุ่นปู่ย่าตายายพอที่จะทำให้ได้บ้าง ซึ่งในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทุกคนต่างก็มองหาสมุนไพรใกล้ตัวเพื่อนำมาใช้เป็นยารักษาหรือยาต้านโรค ถ้ามีการฝึกอาชีพเกี่ยวกับการให้ความรู้ แนะนำวิธีการใช้ หรือการแปรรูปสมุนไพร ทุกคนมีความถนัด และพร้อมให้การเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาในด้านส่งเสริมอาชีพ หน่วยงานที่ดูแลควรมีแหล่งเงินทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาสร้างให้มีสินค้าที่มีอัตลักษณ์ที่เหมาะสมพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างรายได้สร้างอาชีพ มีช่องทาง การจำหน่ายอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการขายออนไลน์ หรือมีสถานที่สำหรับบริการวางสินค้าจำหน่ายในรูปแบบกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุมีการบริหารจัดการการเงินปันผลที่ยุติธรรมในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม

3.3 ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมีเงินจากเบี้ยยังชีพจากภาครัฐทุกคน เดือนละ 600 บาท ที่สามารถนำมาจุนเจือครอบครัว แต่ไม่เพียงพอในการดำรงชีพเท่าที่ควร เพราะค่าครองชีพสูงมาก แต่ส่วนใหญ่การพึ่งพาอาศัยกันและกันในกลุ่มชุมชนยังคงมีให้เห็นในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันทางด้านอาหารประเภทพืชผักสวนครัว และหน่วยงานภาครัฐคือองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง มีงบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรม ด้วยอาหารกลางวันอาหารว่างและเครื่องดื่มทุกวันเปิดเรียน คือวันที่ 9 และ 19 ของเดือน

แนวทางการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองควรให้การดูแล หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น พัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ฯลฯ พร้อมมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในด้านการส่งเสริมอาชีพ หรือการเลี้ยงอาหารกลางวัน หรือเงินสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ อยู่เสมอ ส่งเสริมการขายสินค้าของกลุ่ม หรือการส่งเสริมให้ความรู้ทางด้านอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ การดำเนินชีวิตด้วยวิถีพอเพียง รวมถึงการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

3.4 ด้านครอบครัวและสังคม ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจมากในการได้เข้าร่วมกิจกรรม การที่สังคมให้การยอมรับ ดังเช่นทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (พรพนธวรรณ บุตรดีสุวรรณ, 2562) ได้สรุปให้เห็นว่าทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ที่อับราฮัม มาสโลว์ (Abrahams Maslow) ที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของมนุษย์ในขั้นที่ 3 คือต้องการความรักและการยอมรับนับถือจากคนในสังคม โดยเฉพาะการได้ใช้ความสามารถแสดงด้วยการฟ้อนรำซึ่งเป็นศิลปะประเพณีของคนอีสานอีกทางหนึ่ง ที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและเต็มใจต่อการเข้าร่วมทุกครั้ง รวมถึงการส่งเสริมให้ลูกหลานเข้ามามีส่วนร่วมในบางกิจกรรมเพื่อเป็นการให้ลูกหลานได้รู้สำนึกทดแทนคุณของผู้มีพระคุณ

แนวทางการพัฒนาทางด้านครอบครัวและสังคมควรให้การสนับสนุนชมรมศิลปะการแสดงพื้นบ้านนี้ด้วยการออกแบบท่ารำ ชุดการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อลูกหลาน ที่จะสืบทอดศิลปะเหล่านี้ จะให้การเคารพนับถือผู้สูงอายุมากขึ้นในอนาคต ให้การยอมรับซึ่งกันและกันในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

3.5 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญทางด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการลดการใช้สารเคมี กลับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยธรรมชาติที่ไม่เป็นอันตรายกับร่างกาย และการใช้พื้นที่ว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ ซึ่งมีพื้นที่ในการปลูกพืชสมุนไพรไว้สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ และได้ใช้ประโยชน์ในวงกว้างของชุมชนพร้อมอนุรักษ์ไว้สำหรับลูกหลานได้เรียนรู้ในอนาคต

แนวทางการพัฒนาของผู้สูงอายุในด้านนี้ต้องการปลูกพืชสมุนไพร เพื่อเป็นการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านให้คงอยู่ โดยทำในรูปแบบกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุร่วมกันดูแล ซึ่งมีพื้นที่ที่เป็นของนักเรียนผู้สูงอายุยินดีให้ใช้พื้นที่ได้ และอีกทางเลือกคือ มีพื้นที่สาธารณะที่เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจำนวน 1 ไร่ สามารถเข้าไปดำเนินการได้ ปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชการที่ 9 จะส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของผืนดิน ป่าได้ แม่น้ำลำคลอง

## อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นที่ศึกษา โดยเริ่มจากข้อมูลทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองจะเป็นผู้หญิงมากกว่ามีอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี มีการศึกษาดำเนินปริญญาตรี ก่อนเกษียณอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีรายได้อยู่ที่ 10,001-20,000 บาทต่อเดือน และในปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพและไม่มีความได้ มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ที่ 4-5 คน สุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ทั้งนี้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนส่วนใหญ่แล้วเป็นงานบุญประเพณีประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับ (แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ.2562) ข้อที่ 6 ผู้สูงอายุควรได้มีบทบาทและส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย ซึ่งมีการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีศักยภาพที่พร้อมสำหรับการช่วยเหลือชุมชนคือด้านร่างกายและจิตใจ และผู้สูงอายุไม่เป็นการระแวกกับลูกหลานหรือสังคม

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการสร้างเสริมศักยภาพของตนเองโดยใช้การพัฒนาตนเองให้มีร่างกายแข็งแรงเพื่อให้มีสมรรถภาพทางกายที่ดี การมีสมรรถภาพทางกายที่ดีจะส่งผลให้คนเรามีศักยภาพในการทำงานที่ดีอีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้จากถ้าเมื่อใดคนเรามีสุขภาพร่างกายไม่ดีศักยภาพในการทำงานอาจจะลดลง และไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาร่างกายจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการสร้างเสริมศักยภาพให้กับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2562) ข้อ 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงหลักประกัน และสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกันรวมทั้งได้รับการดูแลสุขภาพถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามศตินิยม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนามากที่สุด อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุมักจะคิดไปเองว่าถูกละเลยทอดทิ้ง ซึ่งตรงกับบทความของ (ธีรพันธ์ อินตะพาน, 2562) ได้กล่าวไว้ว่า สาเหตุที่ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมีหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่ค่อยๆ ขยายและกระจายตัวออกไปยังสังคมเกษตร จนกระทั่งสังคมเกษตรดั้งเดิมค่อยๆ เปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองเพิ่มมากขึ้น อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวจากครอบครัวขยายที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่ปู่ย่าตายายลงมาถึงรุ่นหลาน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่อยู่กันเฉพาะครอบครัวพ่อแม่ ลูก การเปลี่ยนแปลงอาชีพด้านเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการในเมือง เนื่องจากมีค่าตอบแทนที่สูงกว่าทำให้เกษตรกรผู้ซึ่งเคยทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปตามหน้าที่การงาน ดังนั้นการสิ่งที่คุณสูงอายุต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพคือต้องสร้างกำลังใจให้กับตนเอง เป็นผู้ที่มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ชีวิตด้วยความสุจริต จิตใจที่เอื้ออาทรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน และต้องการทำตนเองให้มีความพอประมาณ พอเพียงจึงเป็นสิ่งที่ต้องการที่สุด

2. ด้านส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุมองว่าการมีวัตถุประสงค์ที่เป็นของกลุ่มหรือมีในชุมชนเพื่อนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม พร้อมกับต้องการให้จัดกิจกรรมฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมทั้งมีความตั้งใจในการฝึกอาชีพซึ่งมันจะส่งผลให้มีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและทำรายได้ให้กับผู้สูงอายุได้โดยเฉพาะผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมและร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนการฝึกอาชีพนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, 2561) เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการส่งเสริมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค และการตระหนักรู้ของประชาชนโดยนำวันธรรมท้อถิ่นมาสร้างจุดร่วมในการรวมพลังชุมชนอย่างเข้มแข็ง ใช้หลักการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยอาศัยจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนร่วมของอาสาสมัครที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน

3. ด้านเศรษฐกิจ คือการเข้าใจระบบที่เกิดจากผลของการแลกเปลี่ยน จากทุกการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจนั้นๆ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภคต่างๆ ของชุมชน ผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี มีรายได้สม่าเสมอจากการประกอบอาชีพตลอดทั้งปี และมีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายซึ่งมองว่าการเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุนั้นคือการสร้างอาชีพสร้างรายได้ด้วยการอบรมฝึกอาชีพนั่นเอง และส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองมีอาชีพเกษตรกร และมีอาชีพที่รับราชการ ซึ่งคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ที่ต้องการให้มีชีวิตที่ดี มีรายได้สม่าเสมอจากอาชีพที่เป็นอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่รายได้มาจากเงินยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 600 บาทและตามขั้นบันไดอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐพัชร์ ศิริวัฒน์, 2563) ความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน: สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม มองว่าประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ออกนโยบายต่างๆ เพื่อรับมือกับปัญหานี้ เช่น การส่งเสริมการจ้างงานและการพัฒนาทักษะของผู้สูงวัย การสนับสนุนด้านกาดรประกันสังคม และการจูงใจด้วยมาตรการภาษีแก่ผู้ประกอบการที่จ้างผู้สูงวัยแน่นอนนโยบายนั้นเป็นที่พอใจของผู้สูงวัย แต่ก็มีข้อเรียกร้องให้ปรับปรุงด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ

4. ด้านครอบครัวและสังคม คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและวัฒนธรรม เพื่อจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างมีระบบผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาที่สุดคือการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันในสังคมอย่างสม่าเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ (นนท์นิธิพงศ์โพธิ์ธรรม, 2562) กล่าวว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความจำเป็น รวมถึงการเข้าร่วมและอยู่ในสังคมเพื่อลดภาวะความเครียดและความเหงา และต้องการให้ลูกหลานมีจิตสำนึกรู้จักทดแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งสอดคล้องกับบทความจากกรมกิจการผู้สูงอายุ (2564) ผู้สูงวัย คือบุคคลอันเป็นที่เคารพภักดีของลูกหลาน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของทุกคนในครอบครัว ลูกหลานควรดูแลเอาใจใส่ท่านด้วยความรักและความ



เข้าใจ ถึงแม้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันจะกลายเป็นสังคมเมือง ที่หลายคนต้องใช้ชีวิตเร่งรีบ แข่งขันกับเวลาโดยเฉพาะคนวัยทำงานอย่าง  
ลูกๆ หลานๆ อาจทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสได้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน แต่มีสุขภาพหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า “สายน้ำไม่คอยท่า กาลเวลาไม่คอยใคร”  
ดังนั้น ลูกหลานทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าของเวลาและหาโอกาสปรนนิบัติท่านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ท่านมีความสุขกายและ  
สุขภาพใจที่ดี มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวัย เพื่ออยู่กับลูกหลานให้นานที่สุด มีจิตใจเข้มแข็งสู้ด้วยความสุจริต และสอดคล้องกับ  
แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2562 มีปรัชญาว่า ผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาส  
หรือเป็นภาระต่อสังคม แต่สามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม จึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน และรัฐให้  
ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด ขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ  
ทุกซีกยาก ต้องได้รับการเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคมและรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ในด้านร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุมีจิตใจ  
เข้มแข็งสู้ชีวิตด้วยความสุจริต มีจิตใจเอื้ออาทรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน และทำตนให้เป็นผู้มีคุณภาพพอประมาณ พอเพียง

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือแนวคิดในการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นผลสืบมาจากการเกิด  
สภาวะความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุ  
ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือวิธีการรักษาดินและพืชด้วยวิธีธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ  
ปุ๋ย พ.ศ. 2550 (2550) มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ปุ๋ย หมายความว่า สารอินทรีย์อินทรีย์สังเคราะห์ อนินทรีย์หรือจุลินทรีย์ไม่ว่าจะ  
เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือทำขึ้นก็ตาม สำหรับใช้เป็นธาตุอาหารพืชได้ไม่ว่าโดยวิธีใด หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี กายภาพ หรือ  
ชีวภาพในดิน เพื่อบำรุงความเติบโตแก่พืช ปุ๋ยเคมีหมายความว่า ปุ๋ยที่ได้จากสารอนินทรีย์หรืออินทรีย์สังเคราะห์รวมถึง ปุ๋ยเชิงเดี่ยว ปุ๋ยเชิง  
ผสม ปุ๋ยเชิงประกอบ และปุ๋ยอินทรีย์เคมีแต่ไม่รวมถึงการถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดในระดับชุมชน ปุ๋ยชีวภาพ และยั้ง  
สอดคล้องกับงานวิจัย (พงค์เทพ อันตะริกานนท์: 2554 อ้างถึงใน อธิพงศ์ เถาว์ชาติ 2560) ความรู้เรื่องปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยอินทรีย์คือการนำเศษ  
พืชหรือวัสดุอินทรีย์เหลือทิ้งต่างๆ (Organic wastes) ซึ่งมาจากทั้งพืชและมูลสัตว์มาแปรสภาพให้กลายเป็นปุ๋ยด้วยการย่อยสลายโดย  
จุลินทรีย์จนเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่เรียกว่าปุ๋ยหมักและการจำแนกชนิดของปุ๋ยอินทรีย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ตามลักษณะ  
ภายนอกของปุ๋ยคือ ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดน้ำและปุ๋ยอินทรีย์ชนิดผง นอกจากนี้ยังมีปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยดินผลิตจากมูลคนและ อยากรจะสืบสานภูมิ  
ปัญญาของชุมชนและท้องถิ่นให้ถึงรุ่นลูกหลานพร้อมที่จะลดภาระให้กับลูกหลานได้

ส่วนแนวทางการจัดการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุนั้น (อนุชา ม่วงใหญ่, 2561) กล่าวว่าเป็นการสร้างคุณค่าสำหรับ  
ผู้สูงอายุ:แนวคิด และ วิธีการ อันมีผลมาจากสภาพสังคมของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นในอดีต ความรู้ ประสบการณ์ การ  
ทำงานและรูปแบบวิถีชีวิตตลอดจนโครงสร้างทางครอบครัวก็เปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไทยมีแนวโน้มจำนวนมากขึ้น แนวคิดในการ  
สร้างการยอมรับผู้ที่เกี่ยวข้องอายุการทำงานหลังอายุ 60 ปี จึงมีความสำคัญ ตลอดจนผู้สูงอายุจำนวนมากต้องการ สุขภาพทางกาย  
ทางด้านจิตใจทางด้านเศรษฐกิจ และความต้องการทางสังคม เพื่อความสำเร็จของครอบครัวและชุมชนอันเป็นความสุขในช่วงชีวิต  
สุดท้าย วิธีการส่งเสริมการมีงานทำให้กับผู้สูงอายุตามความเหมาะสมในชุมชนเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ บทบาทของ  
ครอบครัวและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพทางกาย ทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจ  
ความต้องการทางสังคม และการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลมากขึ้น ตลอดจนการ ส่งเสริมกิจกรรมและการให้ความรักความอบอุ่น  
ในครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง และการสนับสนุนจากหน่วยงานในภาครัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมด้านกฎหมายและระเบียบ  
ให้กับผู้สูงอายุสามารถมีงานและมีรายได้สนับสนุนบางส่วนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านเหล่านั้นใน  
บั้นปลายของชีวิตที่เคยได้สร้างแบบอย่างของครอบครัวและสังคมไทยจากอดีตของท่านทั้งหลายเหล่านั้นอันทรงคุณค่าที่ยิ่งใหญ่  
สู่สังคมไทยปัจจุบันได้รับความสุขในวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุทั้ง 5 ด้านนั้น หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง  
ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการจัดการบริหารส่วนตำบลเมือง พัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และหน่วยงานอื่นๆ จะมีบทบาทอย่างมาก  
ในการเข้ามาส่งเสริมแนวทางทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมา ให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกายและจิตใจ ณ ตอนนี้อย่างผู้สูงอายุทุกคน  
หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมตามหน่วยงานที่ดูแลอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริวรรณ  
อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2563) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่หรือประมาณเกือบร้อยละ 80 เป็นผู้มีสุขภาพดี และยังสามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือ  
ที่เรียกว่า “กลุ่มผู้สูงอายุดีดีสังคม” ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านั้นส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง แม้ว่าจะมีโรคประจำตัว แต่ยังสามารถ  
ทำงานหรือประกอบอาชีพได้ แนวทางการพัฒนาในด้านส่งเสริมอาชีพ ไปพร้อมกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยเข้ามาให้ความรู้อบรม  
สร้างงาน สร้างอาชีพในรูปแบบกลุ่มอาชีพโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง พร้อมกันนั้นการพัฒนาทางด้านครอบครัวและสังคม ควรให้การ  
สนับสนุนความพร้อมและความถนัดทางด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านซึ่งถือว่าเป็นการอนุรักษ์ประเพณีได้อีกทางหนึ่งสำหรับชุมชนและ  
ท้องถิ่นไว้ให้กับลูกหลานต่อไป ส่วนแนวทางการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ก็ควรให้การสนับสนุนการปลูกพืช  
สมุนไพร ปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชการที่ 9 จะส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของผืนดิน โดยการลดการใช้  
สารเคมี โดยหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำร่วมกันในกลุ่มหรือชุมชนไว้ใช้ลดภาระค่าใช้จ่ายได้

## สรุปผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการจัดการศักยภาพของผู้สูงอายุภาวะให้เป็นพลังนั้นจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมทั้งวัย อายุ ลักษณะของกิจกรรมที่เหมาะสมในชุมชนและสิ่งสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทที่สำคัญต่อการแสดงศักยภาพของตนเองในด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านครอบครัวและสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการเพิ่มพลังชีวิตต่อไปจากที่คิดว่าตนเองนั้นเป็นภาระให้กับลูกหลาน ตลอดจนการหาแนวทางเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมืองให้มีความเข้มแข็ง เตรียมพร้อมทางด้านร่างกาย สุขภาพ อยู่เสมอกับการพัฒนาศักยภาพตามแนวทางที่ได้กล่าวไว้จากหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาให้การสนับสนุนในอนาคต

## ข้อเสนอแนะ

1. ควบคู่ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกับศิลปะประเพณีที่ควรอนุรักษ์และวางแผนของชุมชนไว้ให้กับรุ่นลูกหลาน พร้อมกับจัดให้มีศูนย์เรียนรู้ประจำตำบลเมือง
2. ควบคู่ศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุให้สามารถเพิ่มรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้
3. ควบคู่ศึกษานำความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาเผยแพร่ให้เกิดการสืบทอดหรือต่อยอดให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ทำให้ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ มีการสืบทอดและเป็นมรดกกับรุ่นต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559) **ถาม/ตอบ.** ค้นเมื่อวันที่ 11 พ.ศ. 2564 จาก <https://www.dop.go.th/th/knownow/13/917>.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562) **ดูแลผู้สูงวัยอย่างไรให้สุขภาพสบายใจ.** ค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://www.dop.go.th/th/knownow/13/917>.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564) **เมื่อถึงวัย 60 ปี คุณจะได้อะไรบ้าง.** ค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2564. จาก <https://www.dop.go.th/th/knownow/13/917>.
- กรมสุขภาพจิต.(2563). **ก้าวอย่างของประเทศไทย สู่ "สังคมผู้สูงอายุ" อย่างสมบูรณ์แบบ.** หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันที่ 19 มีนาคม 2563.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 25561 จำนวน 2,000 เล่ม พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.** ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564). ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561. **คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 1,000 เล่ม พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สามลดา.
- ณัฐพัชร์ ศิริวัฒน์. (2563). **ความร่วมมือในการจ้างงานผู้สูงวัยของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน: สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม.** รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์ พรินท์.
- ธีรพงศ์ เถาว์ชาลี. (2560). **การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลลิ้มคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์.** รายงานนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณสุข วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรพันธ์ อินตะปาน. (2562, 24 มีนาคม). จากสังคมผู้สูงอายุ สู่ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง. **มติชน,** หน้า 21.
- นันท์นิตี พงศ์โพธิธรรม.(2562). **แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการก่อตัวนโยบายพัฒนาเมืองเพื่อรองรับสังคมสูงอายุในเขตเทศบาลนครนทบุรี.** รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ. ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564). **ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1.** พ.ศ. 2562.
- พรรณธรรณ บุตรดีสุวรรณ. (2562). **หลักการจัดการ. เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คณะวิทยาการจัดการ.**
- พระราชบัญญัติปุ๋ย (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550. (11 มกราคม 2551). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 125 ตอนที่ 7ก หน้า 1
- พวงทอง ไกรพิบูลย์. (2553). **การแพทย์แบบต่างๆ .** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2563 จาก <http://potal.in.th/thastro.org/pages/2582/>.
- โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง. (2563). **ข้อมูลนักเรียนผู้สูงอายุตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย.**

- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2563). สังคมสูงวัย...ความท้าทายประเทศไทย. กรมกิจการผู้สูงอายุ ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก [www.dop.go.th/th/know/3/276](http://www.dop.go.th/th/know/3/276).
- องค์การบริหารส่วนตำบลเมือง.(2563). สำนักทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย.
- อนุชา ม่วงใหญ่ (2561). แนวคิดและวิธีการเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ. การประชุมทางวิชาการระดับชาติ พะเยา วิจัยครั้งที่ 7 “Entrepreneurial University โอกาส ความหวัง อนาคต ?”. วันที่ 25-26 มกราคม 2561. ณ หอประชุมพญาเจ้าเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี. วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ 36 ฉบับที่ 3 สิงหาคม-ธันวาคม 2561.